
PEDAGOGISCH BELEIDSPLAN

PEUTER & CO

Datum: 18 juni 2019

Status: vastgesteld

Eigenaar: directeur Peuter & Co

Beheerder: beleidsmedewerker kwaliteit

Evaluatiedatum: juni 2020

Inhoud

Voorwoord.....	3
Hoofdstuk 1 Pedagogische doelstelling en uitgangspunten	4
Ons pedagogisch doel.....	4
Onze ontwikkelingsfilosofie	4
Onze werkwijze	5
Hoofdstuk 2 Opbrengstgericht werken.....	6
Ons pedagogisch doel.....	6
Stimulerende en passende speelomgeving	6
Doorgaande leerlijn	7
Hoofdstuk 3 Samen werken aan pedagogische doelen.....	9
Acht doelen die we willen bereiken	9
Vijf richtlijnen voor ons handelen	10
In vier stappen naar educatief partnerschap.....	11
Hoofdstuk 4	13
Vertrouwd en veilig: de randvoorwaarden	13
Groepsgrootte en beroepskrachten.....	13
Vier-ogenprincipe en achterwacht	13
Observeren	13
Signaleren en doorverwijzen	13
Stagiairs en vrijwilligers.....	13
Visie mediabeleid	14
Verlaten van de groepsruimte.....	14
BIJLAGE	15
Subdoelen van pedagogisch handelen	15
1 Stimuleren van de zelfredzaamheid en zelfstandigheid.....	15
2 Recht doen aan de eigenheid van elke peuter	16
3 Gevoel van eigenwaarde geven.....	16
4 De peuters om leren gaan met hun eigen mogelijkheden	16
5 De peuters leren reflecteren op hun eigen gedrag	17
6 Leren vertrouwen te hebben in mensen	17
7 Waarden en normen	17
8 Omgaan met emoties van peuters.....	18
9 Stimuleren van de lichamelijke (motorische) ontwikkeling	18
10 Stimuleren van de verstandelijke (cognitieve) ontwikkeling	19
11 Begeleiden van de creatieve ontwikkeling	20
12 Begeleiden van de sociale ontwikkeling	20
13 Spraak- taalontwikkeling	21
14 Wanneer	21

Voorwoord

Voor u ligt het pedagogisch beleidsplan van Peuter & Co. In dit beleidsplan is onze manier van werken op De Rotterdamse Peuterschool omschreven: wat willen we bereiken met de peuters die onze peuterscholen bezoeken en hoe doen we dat. Los van alle hier beschreven details, ons doel is helder. Wij staan voor de ontwikkeling van alle Rotterdamse peuters.

Dit pedagogisch beleidsplan is een richtinggevend document. Hoewel we in de basis hetzelfde beogen, namelijk zorgen voor een goede start van Rotterdamse peuters op de basisschool, zijn er verschillen per wijk, per school, per locatie en per individueel kind. Die verschillen komen tot uitdrukking in de specifieke locatiewerkplannen en in de (individuele) ontwikkelingsplannen. In het pedagogisch beleid werken we stelselmatig toe naar een meer individuele aanpak, groepsactiviteiten zijn daarin ondersteunend aan de ontwikkeling van elk individueel kind.

Het pedagogisch beleidsplan is geen statisch document. Pedagogische inzichten veranderen, de praktijk van alledag zorgt voor zich ontwikkelende kennis en vaardigheid, scholen met wie we samenwerken innoveren hun onderwijsconcept, ouders delen hun opvattingen met ons... Kortom, op tal van momenten en manieren krijgen we input om onze manier van werken aan te passen en te verbeteren. Op die manier verwachten we blijvend ons profiel als *De Rotterdamse Peuterschool* waar te kunnen maken.

René Segers-Hoogendoorn
Directeur Peuter & Co

Hoofdstuk 1

Pedagogische doelstelling en uitgangspunten

Spelend leren, dat is wat De Rotterdamse Peuterschool kenmerkt. Ontdekken, onderzoeken, experimenteren... we stimuleren de natuurlijke nieuwsgierigheid van 'onze' peuters. Vanuit een veilige en vertrouwde omgeving stimuleren we hen om de wereld om hen heen te verkennen en de eigen mogelijkheden te ontwikkelen. De kern van onze doelen en hoe we die denken te realiseren wordt in dit inleidende hoofdstuk beschreven.

Ons pedagogisch doel

De Rotterdamse Peuterscholen van Peuter & Co bieden een voor ouders en peuters vertrouwde en veilige omgeving waar we peuters spelenderwijs stimuleren om stappen te zetten in hun ontwikkeling tot zelfstandige, sociale en weerbare leden van de samenleving. Kerndoel is het bieden van optimale ontwikkelingskansen voor peuters en hen voor te bereiden op een succesvolle schoolloopbaan. We onderschrijven het primaire doel van het Rotterdamse onderwijsbeleid: een goede start voor elke Rotterdamse peuter ongeacht afkomst of levensbeschouwing!

Opvoeden en het ondersteunen van kinderen in hun ontwikkeling is primair de verantwoordelijkheid van ouders. De peuterschool is dan ook een aanvulling op de thuissituatie en biedt peuters extra ontwikkelingsmogelijkheden. De Rotterdamse Peuterschool is niettemin ambitieus. We beschouwen onze voorzieningen als een uitdagende pedagogische ontwikkelplek waar we in nauwe samenwerking met ouders en het basisonderwijs streven om elk kind de kansen te bieden op een succesvolle (school)loopbaan en een bijdrage te leveren aan een gelukkig leven.

De Rotterdamse Peuterschool werkt nauw samen met het basisonderwijs. Vrijwel al onze voorzieningen zijn, niet zonder reden, gehuisvest in basisscholen. We zijn overtuigd van het belang van de doorgaande leerlijn voor peuters en kleuters. Dat geldt in bijzondere mate voor kinderen met een taal- of ontwikkelingsachterstand. Niet voor niets is er sprake van V V E: Voor- en Vroegschoolse Educatie met als doel om minimaal tot groep 3 kinderen extra ontwikkelingsmogelijkheden te bieden.¹

Onze ontwikkelingsfilosofie

De opvoedingstheorie van professor Riksen-Walraven is een belangrijke inspiratiebron voor het pedagogisch handelen op De Rotterdamse Peuterschool. De volgende vier uitgangspunten vormen hierbij de basis:

1. De Rotterdamse Peuterschool biedt peuters emotionele veiligheid.
2. De Rotterdamse Peuterschool biedt peuters gelegenheid tot het ontwikkelen van persoonlijke competenties.
3. De Rotterdamse Peuterschool biedt peuters gelegenheid tot het ontwikkelen van sociale competenties.
4. De Rotterdamse Peuterschool biedt peuters gelegenheid om zich normen en waarden, de cultuur van een samenleving eigen te maken.

Naast deze algemene uitgangspunten, die de basis vormen voor goede kinderopvang in Nederland, kenmerkt de aanpak op de peuterscholen van Peuter & Co zich ook door de aandacht voor de motorische en creatieve ontwikkeling van peuters en, heel nadrukkelijk, de ambitie om ouders te betrekken bij de ontwikkeling van hun kinderen en hen daarbij te ondersteunen.

---

¹ Als gevolg van de Harmonisatie kinderopvang en peuterspeelzaalwerk zijn peuterspeelzalen en voorscholen onder de werkingssfeer van de Wet Kinderopvang gekomen. Er zijn zeker goede redenen om de kwaliteitseisen van alle voorschoolse voorzieningen gelijk te trekken. De keerzijde van deze ontwikkeling is dat het belang van de doorgaande leerlijn voor kinderen met een taal- en ontwikkelingsachterstand naar de achtergrond verdwijnt. Het is de ambitie van Peuter & Co om de band tussen basisonderwijs en peuterschool overeind te houden en te versterken. De Rotterdamse Peuterschool is zo beschouwd geen kinderopvangvoorziening, maar een ontwikkelplek bij uitstek.

Concreet geformuleerd:

5. De Rotterdamse Peuterschool laat peuters bewegen en stimuleert een gezonde leefstijl.
6. De Rotterdamse Peuterschool boort het creatieve talent van peuters aan.
7. De Rotterdamse Peuterschool is de educatieve partner van ouders en betreft hen actief bij activiteiten en het ontwikkelprogramma.
8. De Rotterdamse Peuterschool bereidt peuters voor op de basisschool door, onder andere, aandacht te besteden aan ontluikende gecijferdheid en ontluikende geletterdheid.

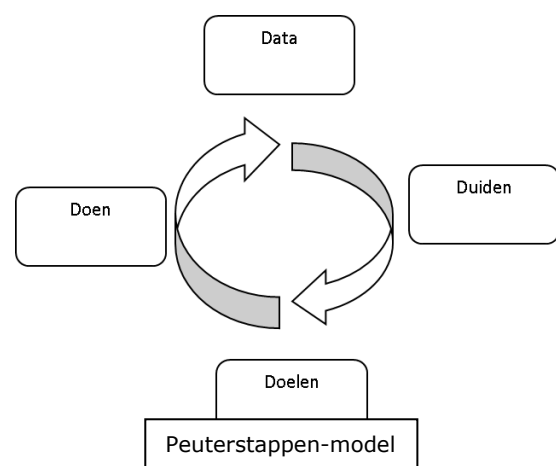
Onze werkwijze

Ieder kind is uniek. Juist die eigenheid biedt, mits bewust aangesproken, de mogelijkheden voor ontwikkeling naar zelfstandigheid en zelfredzaamheid. In dat 'bewust aangesproken' zit de kern van onze werkwijze. Wij denken dat een peuter pas echt gestimuleerd wordt in zijn of haar ontwikkeling wanneer we niet altijd ingrijpen of oplossingen bedenken, maar de peuter zelf laten ontdekken en ervaren. Op De Rotterdamse Peuterschool sluiten we aan bij de natuurlijke nieuwsgierigheid van peuters. Onze werkwijze kenmerkt zich niet door 'stilzitten' maar door 'bewegen', niet door 'afblijven' maar door 'pak maar', niet door 'stil zijn' maar door 'vertel maar'...

We benaderen peuters als individu door aan te sluiten bij hun individuele behoeften en in te gaan op initiatieven. Maar op De Rotterdamse Peuterschool laten we hen ook ervaren wat de toegevoegde waarde van het samenzijn in een groep is. We leren peuters met andere peuters en volwassenen om te gaan en hun sociale kanten te ontwikkelen. Zelfstandig, zelfredzaam, creatief en sociaal... dat zijn de kenmerken van de burger van de 21ste eeuw. Aan de vorming van die burger dragen wij een steentje bij.

Onze werkwijze wordt gekenmerkt door bewust spelend leren. Dat betekent dat we ook willen zien of en op welke manier peuters zich ontwikkelen. We werken daarom opbrengstgericht. Niets is zo inspirerend dan te zien hoe peuters door bewust pedagogisch handelen stappen zetten in hun ontwikkeling. Op De Rotterdamse Peuterschool sluiten we doelgericht en bewust aan bij wat een kind nodig heeft. Peuters ontwikkelen zich razendsnel, maar ook in eigen ritme. Bij het ontwikkelaanbod is het van groot belang dat dit ritme wordt gevolgd. We gebruiken hiervoor als basis het peuterstappen-model dat, in samenwerking met de CED-groep, is ontwikkeld door Peuter & Co, gebaseerd op 4 stappen: data, duiden, doelen, doen.

Door deze stappen cyclisch te doorlopen wordt de kwaliteit van het ontwikkelaanbod en de interactie-vaardigheden van de peuterschool vergroot en blijvend gemonitord. In de 4D cyclus zit de evaluatie-stap bij het duiden. Tijdens het duiden checken we het geplande ontwikkelaanbod en de ingezette interactievaardigheden: zijn deze uitgevoerd en hebben deze effect gehad op de ontwikkeling van de peuters. Op de peuterscholen van Peuter & Co is deze cyclus geïntegreerd in de dagelijkse praktijk van de medewerkers. Daarnaast zijn de stappen van opbrengstgericht werken naast het waarderingskader van de onderwijsinspectie gelegd om structureel te monitoren of we aan de Rotterdamse kwaliteitseisen voldoen.²

² Het Opbrengstgericht Werken zoals we dat toepassen op de Rotterdamse Peuterscholen staat nader uiteengezet in het Handboek OGW.

Hoofdstuk 2

Opbrengstgericht werken

De ambitie van Peuter & Co is om met De Rotterdamse Peuterschool een betekenisvolle bijdrage te leveren aan de ontwikkeling van de jongste burgers van de stad. Rotterdam heeft een zeer diverse bevolkingssamenstelling met een relatief grote groep burgers die om wat voor reden dan ook moeite heeft om te voldoen aan de complexe eisen die de samenleving van de 21ste eeuw stelt. De Rotterdamse Peuterschool bereidt peuters voor op een kansrijke start in het leven. Centraal staat de ontwikkeling van peuters. Hoe we dat doen zetten we in dit hoofdstuk nader uiteen.

Ons pedagogisch doel

Het welslagen van voorschoolse educatie is in sterke mate afhankelijk van de kwaliteit van degenen die met peuters werken, de pedagogisch medewerkers. Het begrip kwaliteit is hier (veel) meer dan alleen kwalificatieniveau van individuele medewerkers en bijvoorbeeld de functiemix mbo/hbo. Het gaat dan vooral om de intensiteit waarmee het programma wordt uitgevoerd. Hier onderscheidt De Rotterdamse Peuterschool zich nadrukkelijk van de kinderdagopvang.

De basis voor de kwaliteit van de medewerkers van Peuter & Co is vastgelegd in het Rotterdamse kwaliteitskader, aan die eisen voldoen wij.³ Dat betekent dat al onze medewerkers gekwalificeerde vve-medewerkers zijn, een mbo of hbo-diploma hebben en kunnen werken met de erkende vve-programma's. Vanuit deze basis geven we vorm aan de kwaliteit van de Rotterdamse Peuterschool. Onze medewerkers krijgen, naast basis- en opfrustrainingen vve, permanente feedback op hun handelen. Essentieel voor de aanpak op De Rotterdamse Peuterschool is de inzet van coaching-on-the-job. Observaties en daarop gebaseerde gesprekken zijn standaard onderdeel van onze werkwijze. Op basis van deze observaties en feedback wordt het collectieve en individuele opleidingsprogramma ontwikkeld en uitgevoerd door de Peuter & Co Academie.⁴

Een mooie uitdaging voor ons is om in de beperkte beschikbare tijd, daadwerkelijk van betekenis te zijn voor de peuters die deze ondersteuning van hun ontwikkeling echt nodig hebben. Dat vraagt de vaardigheid om geconcentreerd en heel bewust te kunnen handelen. Maar ook vraagt het de rust om die beperkt beschikbare tijd optimaal te benutten. Door het creëren van lerende netwerken (binnen de regio's) proberen we de betrokkenheid en zelf-regie van medewerkers vorm en inhoud te geven en tegelijkertijd een plek te bieden voor reflectie. Start schooljaar 2018/ 2019.

Essentieel in het handelen van onze medewerkers is het betrekken van ouders bij de ontwikkeling van hun kinderen. Daarbij onderschrijven we de noodzaak om ouders actief te betrekken en hen ook te ondersteunen daar waar nodig en gewenst.

In samenwerking met het Expertisecentrum Maatschappelijke Innovatie van de Hogeschool Rotterdam is het initiatief genomen om de rol van ouders/verzorgers als educatieve partner verder te ontwikkelen en stevig te verankeren in de aanpak van De Rotterdamse Peuterschool. Met het programma Thuis in Taal betrekken we ouders/verzorgers actief bij de activiteiten van de peuterschool en stimuleren we ouders/verzorgers tot het uitvoeren van activiteiten thuis.⁵

Stimulerende en passende speelomgeving

De Rotterdamse Peuterschool onderschrijft het belang van een uitdagende speelomgeving voor voorschoolse educatie. De uitgangspunten zoals omschreven in het Rotterdamse kwaliteitskader 2018 gaan uit van een herkenbare stimulerende omgeving en is mede afhankelijk van het programma waarmee wordt gewerkt en de visie van de school waarmee wordt samengewerkt.

³ Voor de specificaties van de eisen die Rotterdam stelt aan de voorschoolse educatie in de stad verwijzen we hier naar het Rotterdamse Kwaliteitskader 2018.

⁴ Het opleidingsprogramma bij Peuter & Co bestaat uit een basisprogramma dat voor alle medewerkers geldt, een programma dat is afgestemd op de wensen en behoeftes van elke regio en dat zowel een collectief als individueel aanbod kent en een facultatief aanbod waar al naar gelang de behoefte gebruik van kan worden gemaakt.

⁵ Het programma Thuis in Taal is in het kader van haar promotieonderzoek naar laaggeletterdheid ontwikkeld door drs. Martine van der Pluijm en getest op effectiviteit in het werkgebied van Peuter & Co. Deze aanpak wordt nu breed 'uitgerold'.

De natuurlijke drang tot onderzoeken komt tot bloei in wisselwerking met de omgeving. Medewerker, peuter, omgeving en materiaal maken samen de speelomgeving waar rijke ervaringen worden opgedaan.

De kinderen zien een overzichtelijk ingerichte ruimte met duidelijk herkenbare hoeken en materialen: een huishoek, een bouwhoek, een knutselhoek, een spelletjes & puzzelhoek, een leeshoek... Maar ook een verteltafel, een plek met verkleedkleden of altijd de mogelijkheid om met water en zand te spelen bijvoorbeeld. En - als het even kan - een plek voor thema-activiteiten.

Elke peuterschool heeft de beschikking over muziekinstrumenten en techniekcoffers. Er wordt zoveel als mogelijk gewerkt met echte materialen die de kinderen herkennen van thuis maar die ook kunnen verrassen en de nieuwsgierigheid prikkelen. De hoeken zijn herkenbare plekken en de spullen geven aan waar de hoek voor bedoeld is. Tegelijkertijd bieden de hoeken de mogelijkheid tot variatie naar gelang de belangstelling van de kinderen en om thematisch te werken. Het is een ruimte om te ontdekken en onderzoeken. De ruimtes zijn zo ingericht dat peuters zelf keuzes kunnen maken.⁶

Onze medewerkers creëren een prettige sfeer en stemmen materialen en activiteiten af op de samenstelling van de groep. De grote diversiteit op onze peuterscholen vraagt inlevingsvermogen en creativiteit van onze medewerkers. Zij zien en herkennen de verschillende thuissituaties, culturele verschillen en gewoontes, de behoeftes van jongens en meisjes. Een ruim aanbod aan materialen maar ook diverse vormen van interactie biedt kinderen kansen en mogelijkheden tot (samen)spel, eigen inbreng en taalgebruik.⁷

Uiteraard voldoen de ruimtes aan de wettelijke eisen zoals gesteld door de Wet Kinderopvang.⁸ Nog niet alle Rotterdamse Peuterscholen voldoen aan de eisen die wij zelf stellen aan de kwaliteit van de binnen- en buitenruimtes. In het schooljaar 2018/2019 maken we voor alle peuterscholen na inventarisatie een plan van aanpak zodat ze voldoen aan onze eigen kwaliteitseisen. Eind van het kalenderjaar 2019 moeten alle locaties aan de volgende eisen voldoen: heldere looproute, duidelijke herkenbare hoeken (waar zijn ze voor bedoeld), alle domeinen komen aan bod ook wetenschap & techniek, verschillende zones die elkaar niet storen en in elke groep een rustige hoek.

Doorgaande leerlijn

Het stimuleren van de ontwikkeling van kinderen houdt niet op als ze vier jaar worden. Niet voor niets is er sprake van voor- en vroegschoolse educatie als het gaat om het wegwerken van taal- en ontwikkelingsachterstanden. De Rotterdamse Peuterschool hecht grote waarde aan de doorgaande ontwikkelingslijn van de peuterschool naar (de onderbouw van) de basisschool en, indien van toepassing, de buitenschoolse opvang. De overdracht van informatie naar de basisschool vindt plaats door middel van een 'warme overdracht'. Stroomt het kind ook door naar de buitenschoolse opvang, dan ontvangen de ouders het dossier en kunnen dit aan de buitenschoolse opvang overhandigen. Onze ambitie is om verder te gaan dan een 'warme overdracht'. Wij staan een verregaande pedagogische integratie tussen peuterschool en onderbouw voor.

Onze peuterscholen zijn vrijwel allemaal gehuisvest in een basisschool. Die huisvesting is een belangrijke voorwaarde om de integratie vorm te geven, naast het feit dat wij onze aanpak en het gebruik van een bepaald vve-programma afstemmen op het curriculum van de school. In een aantal gevallen zijn hbo-opgeleide medewerkers van de school actief op onze groepen. Ook deze situatie is bevorderlijk voor de samenwerking tussen (vroeg)school en voorschool. Met de onderwijsbesturen in de stad zijn we in gesprek om de samenwerking te formaliseren en

⁶ Zie ook het Handboek OGW.

⁷ Zie ook het Pedagogisch curriculum

⁸ De Rotterdamse Peuterscholen voldoen aan de landelijke en lokale kwaliteitseisen. De eisen zijn geborgd in het Kwaliteitshandboek van Peuter & Co. Naast de jaarlijkse toetsing door de GGD, voeren we regelmatig interne audits uit om vast te stellen of we blijvend aan de eisen voldoen.

inhoudelijk verder te ontwikkelen.

Op enkele locaties werken we aan vormen van integrale kindcentra, soms samen met kinderopvangorganisaties, op andere plekken werken voorschool- en onderbouwteams al samen.

Het is de ambitie van Peuter & Co om de kwaliteit van De Rotterdamse Peuterschool mede te borgen door samenwerking met het basisonderwijs. Die samenwerking werkt twee kanten op. Vanuit het onderwijs is er toenemende belangstelling om kennis te vergaren over spelonderwijs leren en de pedagogiek beter af te stemmen op de individuele ontwikkeling van peuters en kleuters. Dit streven wijkt overigens af van de landelijke ontwikkelingen waarbij voorschoolse educatie wordt gelijkgeschakeld met reguliere kinderopvang. De Rotterdamse Peuterschool wil zich niettemin blijvend positioneren als educatieve voorziening.

Een belangrijk aspect van de samenwerking met het onderwijs is de aandacht voor nieuwe inzichten in pedagogiek en didactiek. Voor Peuter & Co is het van groot belang aan te haken bij recente ontwikkelingen en deze te kunnen toepassen in de eigen praktijk. De aandacht voor gepersonaliseerd leren is daar een treffend voorbeeld van. Het is voor ons een grote uitdaging om elke peuter, in de korte tijd dat zij bij ons zijn, dat te bieden wat hij of zij nodig heeft. We zijn gewend uit de aard van onze historie om op onze peuterscholen groepsgebonden activiteiten aan te bieden, maar in de grote verscheidenheid aan achtergrond en niveau waarmee peuters nu instromen op de groepen is dat geen effectieve aanpak meer.⁹ Om deze reden zijn we sinds een aantal jaar bezig met opbrengstgericht werken. Ambitie is dat op De Rotterdamse Peuterschool elk kind een op de specifieke eigen mogelijkheden afgestemd ontwikkeltraject doorloopt dat naadloos aansluit op het vervolg in groep 1 van het basisonderwijs.

---

⁹ In het kader van de verantwoording van de subsidie vraagt de gemeente Rotterdam om het vastleggen van groepsplannen en individuele ontwikkelplannen. Ons streven is om te werken vanuit individuele ontwikkelplannen voor alle peuters en vandaaruit te bezien welke groepsactiviteiten wenselijk en noodzakelijk zijn. Een groepsplan is de som van alle individuele ontwikkelplannen waarbij op gemeenschappelijke items groepsactiviteiten zijn geformuleerd. Idealiter uiten de groepsactiviteiten zich veel minder dan voorheen in dagelijkse rituelen als gezamenlijk fruit eten of een kringgesprek.

Hoofdstuk 3

Samen werken aan pedagogische doelen

Elk kind dat twee jaar wordt kan terecht op een van onze peuterscholen. Wie voor De Rotterdamse Peuterschool kiest, kiest bewust voor een aanbod aan activiteiten dat de ontwikkeling van zijn peuter stimuleert. Die keus is niet vrijblijvend, ook van ouders verwachten we wat. Wat peuters en ouders precies mogen verwachten zetten we in dit hoofdstuk nader uiteen.¹⁰

Acht doelen die we willen bereiken

Werken aan de ontwikkeling van peuters vraagt om een bewuste en doordachte pedagogische aanpak. Onze manier van werken is gebaseerd op acht pedagogische doelen. Hoe deze doelen te realiseren is richtinggevend beschreven maar is tegelijkertijd een zich voortdurend ontwikkelend proces waarbinnen nieuwe inzichten worden opgenomen en invloeden van buiten hun weerslag hebben.¹¹ Hoe dan ook, de basis moet stabiel en vertrouwd zijn, onze aanpak start dan ook altijd met een periode om te wennen. Het uitgangspunt van de wenperiode is dat zowel de ouder als de peuter zich prettig en welkom voelen op de peuterschool.

Doel 1

Op De Rotterdamse Peuterschool is de emotionele veiligheid gewaarborgd door de kinderen dagelijks te observeren en te volgen en drie keer per jaar die observaties te registreren en te bespreken. Daardoor krijgen pedagogisch medewerkers tijdig in beeld of kinderen zich veilig voelen en goed kunnen ontwikkelen.

Doel 2

Op De Rotterdamse Peuterschool stimuleren we de persoonlijke competenties van peuters: veerkracht, zelfstandigheid, zelfvertrouwen, flexibiliteit en creativiteit. Deze competenties stellen een peuter in staat om allerlei typen problemen aan te pakken en zich aan te passen aan veranderende omstandigheden.

Doel 3

Op De Rotterdamse Peuterschool krijgen peuters de kans zich te ontwikkelen tot sociaal competente individuen die kunnen functioneren in de moderne samenleving. Pedagogisch medewerkers spreken peuters aan op hun talenten en stellen (bereikbare) doelen.

Doel 4

Op De Rotterdamse Peuterschool maken peuters kennis met elementen uit de cultuur die er op de peuterschool is, maar ook met de culturen, normen en waarden van andere bevolkingsgroepen. De samenleving van morgen wordt zichtbaar op de peuterschool. Peuters leren nadenken over zichzelf en de wereld om hen heen.

Doel 5

Op De Rotterdamse Peuterschool wennen kinderen aan een gezonde leefstijl en maken we ook ouders vertrouwd met de voordelen van lekker bewegen en gezond eten. Pedagogisch medewerkers geven hier het goede voorbeeld en worden ook gecoacht op dit gebied.¹² Dagelijks buiten spelen is ook een onderdeel van een gezonde leefstijl. Bij de Rotterdamse Peuterschool wordt dagelijks buiten gespeeld. Samen met de peuters spelen de pedagogisch medewerkers in weer en wind.

¹⁰ In dit pedagogisch beleidsplan zetten we uiteen hoe we handelen en wat we met dit handelen beogen. Om te kunnen handelen moeten onze voorzieningen aan tal van (rand)voorwaarden voldoen zoals bijvoorbeeld met betrekking tot de fysieke veiligheid van peuters. Deze (rand)voorwaarden beschrijven we niet hier maar zijn uiteraard van belang. Deze staan uitputtend beschreven in het Kwaliteitshandboek.

¹¹ In de bijlage zijn de doelen meer in detail uitgewerkt naar richtlijnen voor het handelen op de groepen.

¹² Op een groot aantal locaties is het programma Lekker Fit! geïntroduceerd. Doel is dat bewegen een vanzelfsprekend onderdeel van het handelen van pedagogisch medewerkers wordt, net zo vanzelfsprekend als taalstimulering bijvoorbeeld.

Doel 6

Op De Rotterdamse Peuterschool spreken we het creatieve talent van peuters aan. We willen graag elke peuter mogelijkheden aanreiken om zich op geheel eigen wijze te uiten. Dat kan op allerlei manieren. Probleemoplossend vermogen en creativiteit zijn van grote waarde in de samenleving van vandaag en morgen.

Doel 7

De Rotterdamse Peuterschool betreft ouders van peuters bij de activiteiten en het ontwikkelprogramma. Ouders zijn onze educatieve partners. We bieden mogelijkheden aan om ook thuis actief bezig te zijn met de kinderen.

Doel 8

De Rotterdamse Peuterschool bereidt peuters voor op de basisschool door o.a. aandacht te besteden aan ontluikende gecijferdheid en ontluikende geletterdheid.

Vijf richtlijnen voor ons handelen

Dagelijks bezoeken honderden peuters de peuterscholen van Peuter & Co. Voor sommige peuters is De Rotterdamse Peuterschool een 'tweede thuis', een plek waar zij graag naar toe komen om te spelen en te leren. We willen dan ook vanzelfsprekend het goede voorbeeld geven aan peuters en hun ouders of verzorgers. Onze voorbeeldfunctie geven we vorm met vijf richtlijnen.

Richtlijn 1

Ouders en peuters zijn welkom op De Rotterdamse Peuterschool en benaderen we hartelijk en met respect. Individuele gesprekken vinden plaats in een aparte ruimte. We spreken de peuter aan op kindniveau en -hoogte. Onze pedagogisch medewerkers zijn consequent en consistent in hun gedrag en begeleiding, zowel met interne collega's als externe medewerkers.

Richtlijn 2

De Rotterdamse Peuterschool weerspiegelt De Rotterdamse samenleving. Niet alleen als je kijkt naar de peuters maar ook naar ons medewerkersbestand. Door gelijkwaardig met elkaar om te gaan, kweken we respect voor elkaars overtuigingen. We vieren bijvoorbeeld elkaars feesten en rituelen. Ook vieren we, in overleg met de ouders, verjaardagen.

Richtlijn 3

De peuter moet leren om te delen, concessies te doen en samen te werken. Op De Rotterdamse Peuterschool maken we bespreekbaar waar het botst. Onze pedagogisch medewerkers observeren, maar grijpen direct en consequent in bij onacceptabel gedrag. We doen in deze situaties voor en leggen uit welk gedrag wél gewenst is.

Richtlijn 4

Op De Rotterdamse Peuterschool spreken we vooral Nederlands. Logisch, want het is de voertaal in ons land en dus van essentieel belang voor de verdere (school)loopbaan van de peuter. Door Nederlands te spreken met collega's, ouders en peuters, stimuleren onze medewerkers de taalontwikkeling.

Richtlijn 5

Een actieve houding is de basis om te kunnen ontwikkelen. Dat geldt voor peuters, maar evengoed voor medewerkers. Op De Rotterdamse Peuterschool is bewegen uitgangspunt, zowel binnen als buiten. Elke dag naar buiten is een must.

In vier stappen naar educatief partnerschap

De Rotterdamse Peuterscholen van Peuter & Co zijn laagdrempelige voorzieningen. Het contact tussen ouders en pedagogisch medewerkers is in de eerste plaats belangrijk voor het ontwikkelen en onderhouden van een vertrouwensband. Alle ouders moeten zich goed voelen bij de peuterscholen en gemakkelijk naar binnen kunnen stappen. Vanuit die basis geven we vorm aan het partnerschap in de opvoeding en ontwikkeling van hun peuter.

Stap 1 Observeren

We observeren peuters dagelijks en registreren minimaal twee keer per jaar de observaties. De ontwikkeling van alle peuters leggen we vast en evalueren we, ontwikkelplannen stellen we waar nodig bij. De bevindingen van de pedagogisch medewerkers verwerken we digitaal en bespreken we met de ouders/verzorgers. De data van de observaties gebruiken we bij het 'duiden' overleg, onderdeel van het opbrengstgericht werken.

De peuters krijgen een aanbod op maat op de vier ontwikkelingsgebieden. Speciale aandacht gaat daarbij uit naar zogenaamde zorgkinderen: kinderen bij wie extra zorg op gebied van ontwikkeling of gedrag is gesignaleerd.¹³ In voorkomende gevallen observeren we niet doelgroep-peuters extra. Soms is er aanleiding om opnieuw indicatie aan te vragen bij het CJG om na te gaan of extra dagdelen peuterschool wenselijk is.

Stap 2 Communiceren

Pedagogisch medewerkers bespreken in het kader van de doelstellingen van de peuterschool: aanhaken bij het basisonderwijs en realisatie van de doorgaande leerlijn, periodiek de ontwikkeling van elke peuter met ouders/verzorgers.¹⁴

De brenge- en haalcontacten zijn misschien wel de belangrijkste momenten in het contact tussen pedagogisch medewerkers en ouders. Op informele wijze wordt informatie uitgewisseld, ook tussen ouders onderling, en kunnen vragen worden gesteld en beantwoord. Naast deze informele uitwisseling vindt op De Rotterdamse Peuterschool minimaal twee keer per schooljaar een formeel gesprek met de ouders over de ontwikkeling van hun kind plaats. In deze gesprekken bespreken we de ontwikkeling van de peuter aan de hand van een overzicht van de observaties. We maken met de ouders/verzorgers afspraken over de verdere begeleiding van hun peuter en bekijken wat ouders/verzorgers thuis kunnen doen.

Ouders krijgen verder een ouderinformatieboekje mee bij het welkomstgesprek. Uiteraard is ook dit pedagogisch beleidsplan voor ouders beschikbaar. Via de ouderportal informeren we ouders regelmatig over het reilen en zeilen van hun peuter op de peuterschool.¹⁵ Ook zijn er themaboekjes over verschillende thema's beschikbaar. Voor ouders die de Nederlandse taal (nog) niet spreken of lezen zoeken we passende oplossingen om belangrijke informatie toch over te brengen.

Stap 3 Betrekken

Om de ouderbetrokkenheid te stimuleren biedt De Rotterdamse Peuterschool ouders de gelegenheid samen met hun kind aan een activiteit mee te doen. Aard en omvang van deze activiteiten is locatiegebonden en varieert van inloopactiviteiten tot georganiseerde dagdeelactiviteiten. Doel is ouders kennis te laten maken met het programma en hen te inspireren ook thuis actief met hun kinderen te spelen en te communiceren. In samenwerking met de basisscholen of het CJG organiseren we ook themabijeenkomsten voor ouders over voor hen relevante onderwerpen. De Rotterdamse Peuterschool sluit daarbij zoveel als mogelijk aan bij

¹³ Zorgkinderen bespreken we met de voorschools maatschappelijk werker (VSMW'er); ouders informeren we vooraf hierover. Indien nodig schrijft de VSMW'er of de hbo'er een plan van aanpak voor het kind. Het plan van aanpak bespreken we met de ouders/verzorgers. Eventuele achterstanden en problemen worden op deze wijze vroegtijdig gesignaleerd en aangepakt. Pedagogisch medewerkers doorlopen de stappen die zijn beschreven in het zorgplan. Verwijzing naar externe instanties behoort tot de mogelijkheden.

¹⁴ Het volgen en bespreken van de ontwikkeling van individuele peuters is de kernopdracht van De Rotterdamse Peuterschool. Mentorschap zoals vereist onder de Wet Kinderopvang is een vanzelfsprekend aspect van onze werkwijze. In het welkomstformulier is opgenomen welke pedagogisch medewerker mentor is van het kind.

¹⁵ In 2018/2019 wordt Flexkids online fasegewijs geïmplementeerd bij Peuter & Co. Onderdeel van Flexkids is een communicatiemodule voor ouders: de ouderportal. Alle relevante informatie voor ouders is hier te vinden waaronder gepersonaliseerd nieuws over hun peuter.

ouderbetrokkenheidsinitiatieven van de school. Het programma Ouderbetrokkenheid 3.0 dat op veel scholen ingang vindt is daarbij inspiratiebron voor onze aanpak.¹⁶

Stap 4 Stimuleren

Om de rol van ouders als educatieve partner (beter gezegd: de peuterschool als educatieve partner van de ouders) structureel een plek te geven in de aanpak van De Rotterdamse Peuterschool implementeren we sinds het schooljaar 2017/2018 de methode Thuis in Taal op alle peuterscholen.¹⁷ De aanpak gaat uit van intensief contact met ouders thuis en een gericht aanbod aan ondersteunende activiteiten om ouders, indien zij dat wensen, te faciliteren en te ondersteunen in hun rol als actieve opvoeder. Doel is om onze inspanningen via deze aanpak geconcentreerd(er) in te zetten te beginnen met het verdiepen van de bestaande ouder-kind activiteiten gericht op taalstimulering. Net als in het basisonderwijs vraagt dit een planmatige aanpak die aansluit bij het VVE-programma. Onderzoek leert dat de combinatie van centerbased en homebased ondersteuning, d.w.z. een gelijke aanpak zowel op de peuterschool als thuis, van de meest laaggeletterde ouders de ouder-kind interactie verder kan versterken mits dezelfde taalstrategieën in beide situaties herhaald worden. Onze ambitie is dat pedagogisch medewerkers bij alle gezinnen huisbezoeken afleggen zodat zij een aanbod kunnen doen dat passend is bij de leefwereld en taal van ouders/verzorgers.

Tot slot

Nauwe samenwerking met ouders bij de ontwikkeling van hun kinderen, vraagt om een grote mate van betrokkenheid over en weer van ouder en professional. We gaan ervan uit dat onze beroepskrachten kennis hebben van en begrip hebben voor de situatie waarin ouders/verzorgers leven en welke resources zij tot hun beschikking hebben om een betekenisvolle bijdrage te kunnen leveren aan de ontwikkeling van hun peuters. Die kennis vergaren zij niet door het maken van ouderanalyses gebaseerd op papieren registraties, maar door dagelijks intensief contact. Die ervaringen zijn voor ons essentieel en vormen de basis voor ons partnerschap met de ouders en verzorgers van de peuters op onze peuterscholen.

---

¹⁶ Voor meer informatie kijk op www.cps.nl/ouderbetrokkenheid.

¹⁷ Thuis in Taal geven we vorm in nauwe samenwerking met de Hogeschool Rotterdam. Een aantal zaken is nog niet geformaliseerd, zoals de inzet van studenten. Binnen Peuter & Co bezien we hoe de inzet van medewerkers binnen de gegeven financiële randvoorwaarden ook buiten de groepsuren mogelijk is. Ter ondersteuning van de activiteiten in de peuterleeftijd zetten we verder een leerkring op. Hierin bespreken we praktijkvragen rondom de center- en homebased activiteiten. Hogeschool Rotterdam begeleidt de leerkringen. Gezien de omvang van de groep van peuterscholen vormen we deze leerkring eerst op managementniveau, waarna de managers en coaches leerkringen starten met de locaties in hun eigen gebied en de studenten. Met de leerkring garanderen we dat er professionalisering plaatsvindt aansluitend bij de praktijkervaring van de medewerkers en dat de ervaringen worden geborgd.

Hoofdstuk 4

Vertrouwd en veilig: de randvoorwaarden

Rotterdamse Peuterschool voldoet aan de landelijke wet- en regelgeving. De Wet Kinderopvang stelt strikte eisen ten aanzien van groeps grootte, de beroepskracht-kind ratio en het borgen van de veiligheid van het jonge kind. Bijzonder voor de peuterschool is dat zij zich uitsluitend richt op peuters van 2 tot 4 jaar, een beperkt aantal uren openstelling kent en in de meeste gevallen is gehuisvest in een basisschool. In dit hoofdstuk vatten we de belangrijkste uitgangspunten samen voor zover die voor alle locaties gelden.

Groepsgrootte en beroepskrachten

De peuterschool is altijd (maximaal) 16 kinderen groot, tenzij de ruimte dat aantal niet toelaat. Per 16 kinderen, zijn twee mbo- en/of hbo gekwalificeerde beroepskrachten actief; op groepen waar twee mbo gekwalificeerde beroepskrachten werken is een zogenaamde VVE-coach actief, een hbo-gekwalificeerde medewerker die de mbo-medewerkers ondersteunt (4 uur per week gemiddeld).

Onze medewerkers voldoen aan de Rotterdamse kwaliteitseisen en de Wet IKK.¹⁸

Vier-ogenprincipe en achterwacht

De Rotterdamse Peuterschool is in vrijwel alle gevallen gehuisvest in een basisschool en bijna altijd gaat het om één of hooguit twee groepen. Voor alle 64 locaties geldt dat het vier-ogenprincipe wordt gehanteerd. Het regelen van achterwacht is afhankelijk van de mogelijkheden die de basisschool biedt en wordt dan ook op locatieniveau geregeld. Uiteraard hebben alle medewerkers een Verklaring Omtrent Gedrag (VOG), zijn ingeschreven in het Personenregister Kinderopvang en gekoppeld aan Peuter & Co. Ook worden zij jaarlijks getraind om in geval van calamiteiten adequaat te kunnen handelen (BHV en Kinder-EHBO).

Observeren

De Rotterdamse Peuterscholen werken alle met een door het NJI goedgekeurd vve-programma. Anders dan in de dagopvang wordt er op De Rotterdamse Peuterschool gestructureerd gewerkt aan de ontwikkeling van kinderen op de gebieden taal, rekenen, motoriek en sociaal-emotionele ontwikkeling. Observeren is een onlosmakelijk onderdeel van die werkwijze; observatiegegevens worden vastgelegd in specifiek daartoe ingerichte observatieprogramma's.

Signaleren en doorverwijzen

Pedagogisch medewerkers worden getraind om niet alleen te observeren maar ook te signaleren als een peuter extra aandacht of zorg nodig heeft. Vanuit Peuter & Co is in elke regio een orthopedagoog en aandachtsfunctionaris actief, aan wie medewerkers een signaal kunnen doorgeven en bespreken. De orthopedagoog en/of aandachtsfunctionaris onderzoekt welke vervolgstappen gewenst zijn. Elke locatie kent daarnaast een zorgoverleg waarin diverse professionals participeren.

Stagiairs en vrijwilligers

We hebben algemeen maatschappelijke redenen en meer intern georiënteerde redenen waarom het voor onze organisatie belangrijk is te investeren in de begeleiding van stagiairs. Door zicht en invloed op de kwaliteit van potentieel nieuwe medewerkers te hebben, kunnen we een bijdrage leveren aan de kwaliteitsverhoging van de gehele sector. Verder onderhouden we contacten met de onderwijsinstellingen en geven een terugkoppeling op de afstemming tussen theorie en de beroepspraktijk. Een concrete beschrijving van de taken die beroepskrachten in opleiding en stagiairs in de Peuterschool uitvoeren en de wijze waarop zij hierbij worden begeleid, is opgenomen in het document Takenomschrijving en begeleiding beroepskrachten in opleiding en stagiairs. We werken in principe niet met vrijwilligers op De Rotterdamse Peuterschool. Daar waar uit de aard van de historie nog vrijwilligers aanwezig zijn, wordt bekeken of het vrijwilligerswerk omgezet kan worden naar een participatiebaan.

¹⁸ In het opleidingsplan voor De Rotterdamse Peuterschool worden de kwaliteitseisen en de wijze waarop we onze (toekomstige) medewerkers kwalificeren en blijvend bij- en nascholen in detail uiteengezet.

Visie mediabeleid

Het gebruik van digitale middelen kan een meerwaarde hebben voor het programma-aanbod op de peuterschool. Peuters zijn geïnteresseerd in digitale media en kunnen de interesse en nieuwsgierigheid van kinderen opwekken voor een bepaald onderwerp. Als we digitale media inzetten dan hebben we ons ervan overtuigd dat het middel een meerwaarde heeft voor de ontwikkeldoelen die we stellen voor onze peuters. Dit oordeel is gebaseerd op zeven uitgangspunten¹⁹.

Alle uitgangspunten voor een vertrouwde en veilige omgeving zijn vastgelegd in het Kwaliteitshandboek van De Rotterdamse Peuterschool. Elke locatie kent daarnaast een locatiewerkplan waarin de werkwijze en specifieke randvoorwaarden voor die locatie zijn uitgewerkt.

Verlaten van de groepsruimte

De groep of groepsruimte kan worden verlaten wanneer de activiteiten beter passen in een andere ruimte in het gebouw, zoals een gezamenlijke activiteit met de kleuters of gebruik maken van het gymnastieklokaal. Elke peuterschool heeft de eigen werkwijze vastgelegd in het pedagogisch werkplan. Voor uitstapjes buiten het gebouw, maken de pedagogisch medewerkers gebruik van het protocol Uitstapjes.

---

¹⁹ Zie ook het document Visie mediabeleid. De 7 uitgangspunten zijn: 1. Samenhang activiteiten 2. Samen met het kind 3. Partnerschap en communicatie met ouders: samen werken aan mediaopvoeding 4. Doelgericht 5. Passende inhoud 6. Balans 7. Voorbeeldgedrag

BIJLAGE

Subdoelen van pedagogisch handelen

- 1 Stimuleren van de zelfredzaamheid en zelfstandigheid
  - 1.1 Lichaamsbesef
  - 1.2 Lichamelijke verzorging
- 2 Recht doen aan de eigenheid van elke peuter
- 3 Gevoel van eigenwaarde geven
- 4 De peuters om leren gaan met hun eigen mogelijkheden
  - 4.1 Zelfbeeld
  - 4.2 Zelfvertrouwen
- 5 De peuters leren reflecteren op hun eigen gedrag
- 6 Leren vertrouwen te hebben in mensen
- 7 Waarden en normen
  - 7.1 Overbrengen van waarden en normen
  - 7.2 Kennis laten maken met andere waarden en normen
  - 7.3 Respect hebben voor andere normen en waarden
- 8 Omgaan met emoties van peuters
  - 8.1 Baby in het gezin
- 9 Stimuleren van de lichamelijke (motorische) ontwikkeling
  - 9.1 Muziek
  - 9.2 Bewegen
- 10 Stimuleren van de verstandelijke (cognitieve) ontwikkeling
- 11 Begeleiden van de creatieve ontwikkeling
- 12 Begeleiden van de sociale ontwikkeling
  - 12.1 Sociale ontwikkeling
  - 12.2 Spelen en leren omgaan met andere peuters
  - 12.3 Leren omgaan met volwassenen
- 13 Taal- en spraakontwikkeling
- 14 Wennen op de peuterschool

1 Stimuleren van de zelfredzaamheid en zelfstandigheid

Op de Rotterdamse peuterschool werken we dagelijks aan de zelfstandigheid- en zelfredzaamheid van de peuters, zoals zelf handen wassen, jas aantrekken en broek ophalen, maar ook zelf een puzzel uitkiezen en opruimen. Hierbij letten we goed op wat een peuter al kan en waar hij/zij op dat moment aan toe is. Op de peuterschool nemen we alle tijd en ruimte om peuters in eigen tempo en op eigen niveau zelfstandiger te maken. Dit gebeurt in kleine stapjes. We blijven geduldig en geven peuters de tijd om zelf uit te proberen in hoeverre zij bijvoorbeeld activiteiten zelfstandig kunnen uitvoeren. We stimuleren de peuters om elkaar te helpen, zoals bij het dichtmaken van een schortje. Het is belangrijk dat de peuters zich gestimuleerd voelen om steeds opnieuw te proberen iets zelf te doen. En als het lukt complimentjes krijgen natuurlijk, want hierdoor bouwen zij zelfvertrouwen op en krijgen zij plezier in hun eigen prestaties.

1.1 Lichaamsbesef

Om het lichaamsbesef te bevorderen gebruiken we onder andere de thema's van het voorschoolse programma. Het is van groot belang dat peuters geïnteresseerd zijn in het ontdekken van hun eigen lichaam. We kijken naar de ontwikkelingsfase van de peuter en besteden op peuterniveau aandacht aan het lichaamsbesef. Ook maken we gebruik van liedjes en opzegversjes, waarbij delen van het lichaam aangewezen kunnen worden, zoals "Dit zijn mijn wangetjes" en "Hoofd, schouders, knie en teen".

1.2 Lichamelijke verzorging

Alle peuters leren dat ze eerst hun handen moeten wassen voordat ze gaan eten. Ook wassen de peuters hun handen na toiletbezoek en na het buiten spelen. We nemen de zelfstandigheid op gebied van lichamelijke verzorging mee in onze observaties, hoe ver zijn ze al? Bijvoorbeeld: neuzen snuiten, plassen of handen wassen. Peuters die nog bezig zijn met zindelijkheid, krijgen speciale aandacht. De lichamelijke verzorging komt ook in verhaaltjes en thema's aan de orde.

2 Recht doen aan de eigenheid van elke peuter

Elke peuter heeft ruimte nodig, ongeacht aard, karakter, ontwikkeling en uiterlijk. We houden rekening met de achtergrond van elke individuele peuter en kijken naar de gezinssituatie. We kijken naar hun persoonlijke interesses en spelen daarop in. We willen dat peuters weten dat zij bij ons zichzelf mogen zijn. Door geborgenheid en een vertrouwde omgeving te bieden, stimuleren we de eigenheid van elke peuter. In principe zijn alle peuters welkom op de Rotterdamse Peuterschool, mits het recht doet aan de ontwikkeling van het kind en zolang het binnen de mogelijkheden van de locatie past.

Soms hebben peuters wat langer de tijd nodig om de kat uit de boom te kijken, daar krijgen ze dan de ruimte voor. We proberen stille of verlegen peuters vertrouwen te geven zodat ze steeds meer durven. Peuters die veel aandacht opeisen, worden eerst even tot rust gebracht of afgeleid met een puzzel of een verhaaltje. We observeren of het getoonde gedrag echt de aard van de peuter laat zien of dat het uiterlijk vertoon is.

3 Gevoel van eigenwaarde geven

We willen peuters een gevoel van eigenwaarde meegeven door hen met respect te behandelen. Iedereen nemen we even serieus en er mag nooit 'over iemand heen gepraat worden'. We zijn blij dat de peuters er zijn en dat laten we ook zien.

Om de identiteit te stimuleren spreken we de peuters altijd aan bij de voornaam. We proberen zelf een positief voorbeeld te geven door elkaar ook bij de voornaam te noemen. Met het aanwezige spel materiaal kan de peuter de pedagogisch medewerker 'nadoen en imiteren'. De peuters worden bovendien uitgedaagd om buiten de bestaande rolpatronen te kijken. Jongens in de poppenhoek en meisjes met bouwstenen is heel gewoon op de Rotterdamse Peuterschool.

4 De peuters om leren gaan met hun eigen mogelijkheden

We stimuleren en activeren peuters in het onderzoeken van hun eigen mogelijkheden, zodat zij (en hun ouders) merken dat ze veel meer kunnen dan zij misschien dachten. Door rekening te houden met het individuele ontwikkelingsniveau van elke peuter en de peuters in hun waarde te laten, geven we aan vertrouwen te hebben in wat de peuter kan. De ontwikkeling van het ene kind is geen maatstaf voor het andere kind. Als ze maar plezier hebben in de eigen mogelijkheden! Dit geldt natuurlijk niet alleen voor de cognitieve en motorische ontwikkeling en taalontwikkeling, maar ook voor de sociaal-emotionele ontwikkeling. Als er een conflict ontstaat is het goed om te laten zien dat de peuter het probleem ook zelf kan oplossen. Peuters hebben vertrouwen in hun eigen mogelijkheden wanneer ze ervaren dat ze met bepaald gedrag ruzies oplossen of van een onveilige situatie een veilige weten te maken. Als we te snel ingrijpen of moeilijke situaties voorkomen, missen de peuters de mogelijkheid om te ervaren dat hun eigen gedrag invloed heeft op (de gevolgen van) een situatie.

4.1 Zelfbeeld

Het bevordert positief gedrag als pedagogisch medewerkers peuters complimenten geven. Ook geven de pedagogisch medewerkers opbouwende kritiek. Negatief gedrag negeren we zoveel mogelijk, mits het geen gevaar oplevert voor de peuter of de omgeving. Door niet in te grijpen als het niet echt nodig is, leren peuters wat de gevolgen van hun gedrag zijn en de verantwoordelijkheid te nemen voor hun eigen gedrag.

4.2 Zelfvertrouwen

Kleine opdrachten passend bij het ontwikkelingsniveau van een peuter vergroten het zelfvertrouwen. Dat gebeurt ook door peuters te laten ervaren wat zij al kunnen, complimenten te geven als zij iets goed doen, of hen waar nodig te helpen. Het is belangrijk dat de peuter gemotiveerd wordt om steeds opnieuw te proberen het zelf te doen.

5 De peuters leren reflecteren op hun eigen gedrag

Het is een taak van de pedagogisch medewerkers om in begrijpelijke taal uit te leggen wat een kind heeft gedaan. We leggen geduldig uit wat de gevolgen van gedrag kunnen zijn. Peuters overzien de consequenties van bepaald gedrag niet. Als dit nodig is, laten we zien hoe het ook anders kan.

5.1 Belonen en corrigeren

Belonen werkt positief. De peuters voelen zich gewaardeerd en gesteund en worden er vrolijk van. Kleine dingen als het goede gedrag van een kind prijzen of een complimentje geven werken goed. Ook als iets niet lukt, maar een kind probeert het dan is een complimentje aan de orde. We geven geen beloning in de vorm van materiele zaken.

We corrigeren alleen als reactie op storend of ongewenst gedrag, zodat dit gedrag afneemt en niet meer voor komt. Zo leren kinderen dat zij iets doen, wat niet mag en leren ze de grenzen kennen binnen de peuterschool. We werken zoveel mogelijk met belonen en zo min mogelijk met corrigeren. We benoemen wel wanneer een peuter een ander kind pijn heeft gedaan. Wij geloven niet in straffen, maar spreken onze verwachtingen t.a.v. het gewenste gedrag uit naar de peuter. We zoeken daarnaast altijd naar een positieve oplossing. Bij herhaling van ongewenst gedrag halen we de peuter uit de situatie, of leiden de peuter af. We zetten peuters niet apart van de groep en gebruiken geen strafstoeltjes.

Peuters spreken we altijd aan op hun gedrag en niet op hun persoon. Bijvoorbeeld: "Ik zie dat je met speelgoed gooit, leg het maar op tafel" (= benoemen van het gedrag) in plaats van: "Je bent stout."

Eenvoudige afspraken en (gedrags)regels zorgen voor rust in de groep. Ook het dagritme en programma hebben effect op het gedrag van de kinderen en de rust in de groep. Wanneer we een veilige situatie creëren voor kinderen, draagt dat bij aan een evenwichtige ontwikkeling.

6 Leren vertrouwen te hebben in mensen

Om vertrouwen te krijgen in mensen, moet een peuter eerst vertrouwen hebben in de eigen mogelijkheden. Als we de peuters steeds eerlijk en consequent benaderen, leren zij waar zij aan toe zijn. En wanneer er dan iets wordt afgesproken, wordt het ook nagekomen. Een peuter blijft vertrouwen hebben wanneer hij/zij weet dat we geen gevaarlijke dingen toestaan en ingrijpen bij conflicten die uit de hand dreigen te lopen.

7 Waarden en normen

Op de peuterschool komen peuters en volwassenen met verschillende waarden en normen samen. We laten iedereen in zijn waarde, ook al is niet iedereen het met elkaar eens. Waarden staan voor iets wat goed of slecht is, mooi of lelijk. Uit waarden worden normen afgeleid. Normen zijn de regels, de richtsnoeren waaraan iedereen zich moet houden. Deze verschillen per persoon en per

situatie. Thuis zijn er andere regels dan op de peuterschool of in een ander gezin. Op de Rotterdamse Peuterschool vinden we het belangrijk dat:

- De peuters zich veilig en geborgen voelen;
- De peuters basisvertrouwen hebben;
- De peuters respect hebben voor elkaar en het milieu;
- De omgeving sfeervol, veilig en hygiënisch is.

7.1 Overbrengen van waarden en normen

Op de peuterschool gelden bepaalde normen, regels die de peuters zich spelenderwijs eigen maken. Zij moeten leren de geldende waarden en normen te respecteren en zich daaraan te houden. We spreken de peuters hierop aan. Het is heel belangrijk om duidelijk en geduldig uit te leggen waarom iets niet mag en hoe het dan wel moet. Een kind moet ook fouten mogen maken, dan kan hij leren tot een eigen waardeoordeel te komen. Het overbrengen en eigen maken van waarden vindt plaats tijdens de normale dagelijkse dingen. Wij hebben hierin een voorbeeldfunctie, de peuters leren hoe zij omgaan met andere peuters, ouders en elkaar. Hierin moeten wij zelf ook geloofwaardig zijn, wij zijn er ook op aanspreekbaar.

7.2 Kennis laten maken met andere waarden en normen

De peuters ervaren dat de waarden en normen op de peuterschool anders kunnen zijn dan thuis. Het verschil in waarden en normen kan groot zijn bij peuters uit andere culturen en godsdiensten. We leren de peuters dat er verschillen bestaan en dat het verschil geen belemmering vormt voor een goed contact tussen ouders en pedagogisch medewerkers. Zo leren zij dat ze het niet altijd eens hoeven zijn met andere waarden en normen, maar dat ze er wel respect voor kunnen hebben.

7.3 Respect hebben voor andere normen en waarden

Het is heel belangrijk dat de pedagogisch medewerkers naast het bijbrengen van respect voor andere waarden en normen, zelf vooroordelen proberen te voorkomen. We dragen vaak onbewust maatschappelijke normen en waarden over, zoals zorg voor het milieu, roldoorbreking en kennismaking met andere culturen. We zijn ons hiervan bewust en maken het bespreekbaar.

8 Omgaan met emoties van peuters

We stimuleren peuters om te gaan met hun eigen emoties en die van anderen. Dit doen we door ruimte te geven voor die emoties; een peuter mag boos, verdrietig of uitgelaten zijn, en er zal ook over gepraat worden. We nemen de emotie serieus, dit is per peuter verschillend. Het is heel belangrijk dat de emotie wordt benoemd, dat de emotie erkend wordt en normaal is ("wat heb jij een verdriet" of "ik zie dat jij boos bent").

8.1 Ingrijpende veranderingen

Door ingrijpende veranderingen kan een peuter een terugval in gedrag krijgen, zoals weer in de broek plassen, duimen en huilerig of agressief gedrag vertonen. Ook kan de peuter stil worden of juist jaloers gedrag vertonen. Voorbeelden van ingrijpende veranderingen zijn een scheiding, overlijden, of ziektegeval in de omgeving.

9 Stimuleren van de lichamelijke (motorische) ontwikkeling

De lichamelijke of motorische ontwikkeling is onder te verdelen in grove motoriek (lopen, klimmen, springen) en fijne motoriek (pakken, vasthouden, bouwen). Beide ontwikkelingen zijn belangrijk voor het goed functioneren van het lichaam. We bieden de peuters afhankelijk van de motoriek verschillende soorten materiaal en activiteiten aan. Al deze materialen hebben een gericht doel. Om de lichamelijke ontwikkeling te stimuleren krijgen de peuters de ruimte om binnen én buiten bezig te zijn met bewegen. Zo worden balspellen gespeeld om het evenwicht en de coördinatie van het lichaam te ontwikkelen.

9.1 Muziek

Muziek is een ontspannende, feestelijke en gezellige manier om peuters uit te dagen mee te doen met een activiteit. Op de Rotterdamse Peuterschool hebben we allerlei muziekinstrumenten voor handen zoals: trommels, belletjes, sambaballen en triangels. Bij muziek is geen taal nodig, dus kinderen die minder goed Nederlands spreken kunnen zich hierbij goed uiten. Het is een interculturele activiteit. Door muziek te maken versterken we het ritmegevoel, wat belangrijk is voor de taal- spraakontwikkeling. Verder wordt de verstandelijke ontwikkeling gestimuleerd door versjes en liedjes te gebruiken als ondersteuning van terugkomende activiteiten. Peuters onthouden makkelijker als er versjes en liedjes worden gebruikt. Het ontvangen van hoge en lage klanken in de muziek wordt meegenomen. De beer broemt en heeft een zwaar geluid, de muis piept en heeft een hoog geluid.

9.2. Bewegen

Bewegen is de basis voor ontwikkelen. Peuters hebben veel beweging nodig, kunnen nog niet stilzitten en hoeven dit ook niet! Een peuter moet veel bewegen om zich motorisch te ontwikkelen. Pas als de motorische ontwikkeling goed doorlopen is, krijg je optimaal evenwicht en kun je stil zitten. We geven peuters ruimte om te bewegen: rennen, springen, klimmen, kruipen, rollen, dansen, schommelen. We geven peuters de ruimte om op de grond te spelen, op de buik te liggen, spullen te sjouwen, slepen, tillen, dragen. Zo komen we tegemoet aan de behoefte van peuters om te bewegen en het ontwikkelen van zijn lichaam en hersenen. Vanuit bewegen wordt de basis gelegd voor de emotionele ontwikkeling, maar ook voor de taalontwikkeling (begrippen ervaren als achter, voor, in en over) en de rekenontwikkeling (afstanden inschatten, ver/dichtbij, hoog/laag: oriëntatie in de ruimte). Om goed te leren spreken nodigen we de peuter uit van alles met zijn gezicht te doen: rare gezichten trekken, onzichtbare ballonnen opblazen, tong uitsteken, lippen stijf op elkaar houden... En dat alles niet één keer, maar honderd keer! Peuters zijn dol op herhaling.

We gaan elk dagdeel naar buiten met de peuters. Slecht weer bestaat niet, maar slechte kleding wel! Al het bewegen en leren en ontdekken gaat buiten door: stampen in de plassen, met je handen in het water spelen, linten laten waaien in de wind, afdrukken maken in de sneeuw. Ook bij mooi weer is er genoeg te doen en te ontdekken. Wat we binnen kunnen, kunnen we buiten ook (koken met pannetjes en stokjes, in de zon verven met water en kwasten op de tegels en ga maar door). Van buiten spelen word je lekker fit! We doen dan ook mee met het Rotterdamse programma Lekker Fit! Onze Lekker Fit! peuterscholen dragen bij aan een gezonde leefstijl van de peuters: een gezond gewicht, een actieve levensstijl en een gezond voedingspatroon. We spelen en bewegen elk dagdeel binnen én buiten, we drinken water i.p.v. drankjes met suiker, eten fruit en groente i.p.v. koekjes.

10 Stimuleren van de verstandelijke (cognitieve) ontwikkeling

Spelen en bezig zijn is leren voor peuters. De peuter leert onder meer door voorbeeld en nabootsing. Door allerlei dagelijkse gebeurtenissen te bespreken, ontstaat ordening binnen de wereld van de peuter. We leggen daarbij uit, benoemen wat we zien en nodigen peuters uit om de dingen zelf te verwoorden.

Regelmatig doen we een beroep op het vermogen van de peuters om zelf oplossingen te zoeken voor problemen. Op de Rotterdamse Peuterschool zijn we zeer alert op de ontwikkeling van elk kind, zodat bij achterstand of vragen zo vroeg mogelijk hulp kan worden geboden. Bijvoorbeeld bij afwijkingen in houding, spraak, gedrag of ontwikkeling. We stimuleren de peuters in hun ontwikkeling door een grote diversiteit aan materiaal aan te bieden. De geboden activiteit moet wel aansluiten bij de interesse van de peuter, wanneer hij/zij zelf iets aangeeft is de betrokkenheid nu eenmaal groter. We proberen situaties te creëren waardoor de peuters zich uitgedaagd voelen. Peuters leren spelenderwijs de wereld om zich heen te ontdekken. Puzzels, spelletjes, kleuren en vormen stimuleren het denkvermogen. Ook voorleesboeken en seizoensthema's spelen hierbij een rol. Het helpt peuters bij het waarnemen, ordenen en sorteren van het leren. Dat een peuter

zelfstandig oplossingen leert bedenken voor problemen is van groot belang voor de verstandelijke en creatieve ontwikkeling. Dat gebeurt als ze bijvoorbeeld zelf een puzzel proberen te maken.

11 Begeleiden van de creatieve ontwikkeling

Door de peuter kennis te laten maken met verschillende materialen, zoals zand, klei en verf, stimuleert Peuter & Co de creativiteit. De peuter kan zich vrij uitleven. Ook verven, plakken, tekenen en kleuren behoren tot de mogelijkheden. We prikkelen de fantasie van de peuters door hen te laten experimenteren met verschillende materialen. Vooral de fijne motoriek en het concentratievermogen worden zo spelenderwijs geactiveerd.

12 Begeleiden van de sociale ontwikkeling

Basisvoorwaarde voor gunstige ontwikkeling van elk kind is een goede sociaal-emotionele ontwikkeling. Hiervoor is het belangrijk dat peuters zich veilig en geborgen voelen. Lichamelijk of verbaal geweld door volwassenen of door peuters wordt dan ook niet getolereerd. We gaan op respectvolle wijze met de peuters om. Zo spreken we niet over de hoofden van de peuters heen. Eventuele problemen bespreken we onder vier ogen. Door positief in te gaan op gevoelens als blijdschap, verdriet, woede, angst en onverschilligheid, stimuleert Peuter & Co de ontwikkeling van het leren kennen van de eigen gevoelens, het hiermee om kunnen gaan en het (durven) tonen van deze gevoelens aan anderen. De gevoelens van een peuter nemen we serieus, we luisteren en leven mee met de peuter. We denken vanuit de peuter en laten merken dat we hem of haar begrijpen.

12.1 Sociale ontwikkeling

We stimuleren de sociale ontwikkeling door peuters samen te laten spelen, op elkaar te laten wachten met eten en drinken, om de beurt met speelgoed te laten spelen en naar elkaar te laten luisteren. De pedagogisch medewerker benoemt het gedrag van het kind om de peuter te helpen zijn eigen gedrag te begrijpen. Daarnaast stimuleren we de peuters om samen te spelen en allerlei zaken te delen (plakpotjes, speelgoed). Samen gezelschapspelletjes doen, zoals memory, bevordert de ontwikkeling van sociaal gedrag. Ook betrekken we peuters die altijd alleen spelen in een spelsituatie, zodat ze ontdekken dat samen spelen ook iets toevoegt.

12.2 Spelen en leren omgaan met andere peuters

Peuters moeten nog leren spelen en ontdekken wat zij met speelgoed kunnen doen. Dit leren zij niet alleen van de pedagogisch medewerkers, maar ook door andere peuters te zien spelen. Omdat zij nog niet weten wat samen spelen is en zij de wereld om zich heen nog heel egocentrisch (vanuit henzelf) bekijken, zijn er veel kleine conflicten. Wat zij willen hebben, willen zij nu en meteen, ongeacht of er iemand anders mee speelt. Sterker nog, dat een ander ergens plezier in heeft, brengt de peuter op een idee. Je ziet peuters daarom vaak naast elkaar spelen in plaats van met elkaar. Bij gedrag wat niet genegeerd kan en mag worden, zoals plagen, of elkaar pijn doen, grijpen we in. Geduldig en vriendelijk maar wel duidelijk leggen we uit waarom iets niet mag. Peuters vertonen dit gedrag niet bewust op deze leeftijd. De egocentrische fase waar ze zich in bevinden speelt hierbij een rol. Wanneer een kind het ongewenste gedrag blijft vertonen, bespreken we dit kind binnen het team. De peuter leert een sociale houding aan die overeenkomt met leeftijd en ontwikkelingsniveau. Naarmate peuters ouder worden, leren zij steeds meer rekening te houden met elkaar en elkaars eigendommen, leren zij elkaar te respecteren, voorzichtig en zorgvuldig om te gaan met speelgoed en mee te helpen met opruimen.

12.3 Leren omgaan met volwassenen

Veel peuters doen op de peuterschool de eerste contacten met volwassenen op, buiten de familie en het gezin om. Zij maken kennis met de verschillende rollen die volwassenen kunnen hebben. Door hen de ruimte en de middelen aan te bieden, bijvoorbeeld rollenspelletjes, worden peuters gestimuleerd de rol van volwassenen te ontdekken.

13 Spraak- taalontwikkeling

Binnen Peuter & Co stimuleren we verschillende aspecten van de taalontwikkeling: taalinhoud, woordenschat, taalvormen en communicatie. We werken gericht aan het uitbreiden van de woordenschat, aan communicatie en interactie, boekoriëntatie en verhaalbegrip en het aanzetten en nadenken door kinderen. In de VVE-activiteiten staan telkens een aantal woorden centraal. Deze woorden worden in elke introductie, kern en uitbreiding in een betekenisvolle context aangeboden, verduidelijkt en gebruikt.

Herhaling

Het creëren van een veilige omgeving gebeurt door een vast dagritme en vaste routines. Door de omgeving voorspelbaar te maken, voelt een kind zich meer op het gemak en staat het open voor nieuwe ervaringen, waardoor de taal sneller opgepakt kan worden. Vaste routines zorgen ervoor dat bepaalde woorden vaak herhaald worden.

Taalaanbod

We zorgen voor een taalrijke omgeving en gevarieerd taalaanbod. Door te variëren met spelmaterialen en activiteiten en de ruimte zo in te richten dat deze uitnodigt tot exploratie, stellen we kinderen in de gelegenheid hun ervaringswereld uit te breiden. Het opdoen van ervaringen is belangrijk voor de vorming van concepten en een van de voorwaarden om de woordenschat uit te breiden. Dit gebeurt als de ervaringen die kinderen op de peuterschool opdoen, vergezeld gaan door taal. Op de peuterschool bieden we taal op veel manieren aan; spelletjes, liedjes, opzegversjes, voorlezen uit prentenboeken, rollenspelen, poppenkast enz. Herhaling en visualisatie zijn op de peuterschool belangrijke ingrediënten om de (tweede) taalontwikkeling te stimuleren. Visualisatie doen we door gebruik te maken van werkelijke materialen, voelen, ruiken proeven en zoveel mogelijk natuurgetrouwe plaatjes en materialen.

Taalvaardigheid groepsleiding

Alle medewerkers van Peuter & Co moeten minimaal voldoen aan de landelijke taaleis. In het (bij)scholingsaanbod aan medewerkers worden stelselmatig taaltrainingen aangeboden.

Tweetaligheid en Nederlands als voertaal

Voor een flink aantal peuters die de Rotterdamse Peuterschool bezoeken geldt dat zij de Nederlandse taal thuis weinig of niet horen. Het is van belang dat zij op de peuterschool het Nederlands vaak horen en dat er dus een groot aanbod is. We spreken de kinderen in het Nederlands aan, maar gebruiken soms als dat passend is en om een vertrouwde sfeer te creëren, de peuter in de thuistaal van de aan (mits we die taal uiteraard beheersen). Op de peuterschool is de ouder vrij in de keuze van de taal die met het kind gesproken wordt. Voor het spreken met ouders geldt dat Nederlands de voertaal is. Het hanteren van Nederlands als voertaal heeft meerdere doelen. Door te kiezen voor één standaardtaal sluiten we geen groepen uit van gesprekken. We stimuleren ouders ook met elkaar Nederlands te spreken. Wij informeren ouders op verschillende momenten en manieren over het belang van de taalontwikkeling van peuters. Wanneer ouders weten dat zij thuis ook een rol in de taalontwikkeling van hun peuter spelen en zich hiervoor inzetten, dan komt de stimulering van de ontwikkeling van twee kanten en werkt dubbel zo goed!

14 Wennen

Tijdens het welkomstgesprek maken de ouder en pedagogisch medewerker afspraken over de wenperiode. Het wennen kan starten vanaf de ingangsdatum van het contract. Een voorbeeld van een wenperiode is starten met een uur per dagdeel, om dit vervolgens de volgende keren uit te breiden met een uur.

Het uitgangspunt van de wenperiode is dat zowel de ouder als de peuter zich prettig en welkom voelen op de peuterschool. Indien de ouder er behoefte aan heeft, kan de ouder de eerste keren bij het wennen aanwezig zijn.